

Podsumowanie przyjęcia programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko do programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027

Wprowadzenie

Zgodnie z art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029, 1260, 1261, 1783, 1846, 2185) – dalej Ustawa, do przyjętego dokumentu, tj. programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 (dalej FEŁ2027) wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko do programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 (dalej Prognoza), załącza się pisemne podsumowanie zawierające m.in. informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

1. ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
2. opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, tj. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi oraz Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego;
3. zgłoszone uwagi i wnioski;
4. wyniki postępowania transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone;
5. propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzenia monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

Niniejszy załącznik stanowi podsumowanie przeprowadzonego zgodnie z wymogami ustawy postępowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 – opracowane we wskazanym powyżej zakresie.

Istotą procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, a w szczególności towarzyszącej jej Prognozy, było wyeliminowanie lub minimalizacja potencjalnych konfliktów środowiskowych w procesie tworzenia FEŁ2027 poprzez optymalizację wskazanych rozwiązań, ukierunkowaną na zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w tym ochronę wartości przyrodniczych, kulturowych, krajobrazowych i materialnych. Mając na uwadze powyższe stwierdzono, że nie ma potrzeby określania rozwiązań alternatywnych w stosunku do założeń przyjętych w FEŁ2027, ponieważ ustalenia dokumentu uwzględniają zasadę zrównoważonego rozwoju, programując proces przemian społeczno-gospodarczych w sposób gwarantujący możliwości zaspokajania potrzeb zarówno współczesnego społeczeństwa jak i przyszłych pokoleń.

Ze względu na duży poziom ogólności FEŁ2027 i brak terytorializacji inwestycji wynikających z zapisów pozwalających na przeprowadzenie skutecznej analizy wariantów wskazuje się, że rozwiązania alternatywne powinny zostać sprecyzowane na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko prowadzonej dla poszczególnych projektów i inwestycji.

Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko

Do FEŁ2027 sporządzono „Prognozę oddziaływania na środowisko”, z której wynika, że:

- Opracowany dokument formułuje 9 priorytetów innych niż pomoc techniczna, w tym 28 celów szczegółowych oraz 3 priorytety pomocy technicznej (EFRR, EFS+, FST). W priorytetach wskazano interwencję niezbędną do podjęcia w odpowiedzi na zidentyfikowane w regionie główne wyzwania rozwojowe. W zapisach FEŁ2027 przyjęto założenie, że środowisko jest jednym z najważniejszych obszarów interwencji w nowej perspektywie finansowej. Zapewnieniu zrównoważonego rozwoju posłuży koncentracja na projektach, które będą tworzyć zielony region;
- Analiza i ocena przyjętych celów szczegółowych oraz przypisanych im typów przedsięwzięć wykazała, że zapisy FEŁ2027 w 55,1% pozostają bez wpływu na większość komponentów środowiska, przy

jednoczesnym pozytywnym, dominującym wpływem na dobra materialne i ludzi. Oznacza to, że potencjalne działania wynikające z ich realizacji nie ingerują w środowisko przyrodnicze. Wynika to z faktu, że cele szczegółowe formułowane są z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Ponadto FEŁ2027 jest dokumentem formułującym zapisy na dużym poziomie ogólności. Brak wpływu typów przedsięwzięć w największym stopniu dotyczy celów szczegółowych w ramach priorytetów: FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZATRUDNIENIA I INTEGRACJI W ŁÓDZKIM, FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA EDUKACJI I KADR W ŁÓDZKIM oraz POMOCY TECHNICZNEJ EFRR, EFS+ i FST. Znacznie większe zróżnicowanie rodzajów oddziaływań wykazują zapisy w obrębie pozostałych priorytetów, mających bardziej wyraźny wymiar przestrzenny (np. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA LEPIEJ POŁĄCZONEGO ŁÓDZKIEGO, FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO W TRANSFORMACJI, FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA INNOWACYJNEGO ŁÓDZKIEGO, FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MOBILNEGO ŁÓDZKIEGO, FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU LOKALNEGO W ŁÓDZKIM oraz FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO PRZYJAZNEGO MIESZKAŃCOM). Przewaga wpływów o charakterze pozytywnym na komponenty środowiska w ramach celów szczegółowych dotyczy priorytetu FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZIELONEGO ŁÓDZKIEGO. Ponadto należy podkreślić, że w większości priorytetów wpływy negatywne i minimalnie negatywne są równoważone przez wpływy pozytywne, zmienne i oddziaływania nie generujące presji;

- Obszary NATURA 2000 nie będą w większości narażone na skutki interwencji wskazanej w FEŁ2027. Oddziaływanie może pojawić się w związku z realizacją wybranych przedsięwzięć inwestycyjnych w ramach priorytetu FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA LEPIEJ POŁĄCZONEGO ŁÓDZKIEGO, FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA INNOWACYJNEGO ŁÓDZKIEGO, FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU LOKALNEGO W ŁÓDZKIM, FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO PRZYJAZNEGO MIESZKAŃCOM. Jednak z uwagi na brak w FEŁ2027 wskazania lokalizacji ewentualnych zamierzeń, szczegółowa ocena ich wpływu na środowisko powinna mieć miejsce w ramach procedury oceny oddziaływania zgodnie z przepisami odrębnymi, na etapie realizacji inwestycji;
- W opinii autorów Prognozy nie występuje konieczność eliminacji żadnego przedsięwzięcia w ramach zaplanowanej interwencji z uwagi na jego potencjalne zagrożenie dla stanu i jakości środowiska regionu. Zwłaszcza, że odstępianie od realizacji FEŁ 2027 wiązałoby się z istotnymi konsekwencjami dla środowiska tj. m.in.:
 - utrata różnorodności biologicznej i zwiększenie udziału zdegradowanych ekosystemów,
 - postępująca degradacja krajobrazu w rejonach obszarów o najwyższych walorach przyrodniczo-krajobrazowych oraz krajobrazu związanego z dziedzictwem kulturowym,
 - pogłębianie deficytu wody, zwłaszcza na obszarach o wysokim niedoborze wody ekstremalnie i silnie zagrożonych suszą rolniczą,
 - zmniejszenie adaptacyjności środowiska do postępujących zmian klimatycznych, przyczyniających się do pogłębiania niedoboru wody i zwiększonej wrażliwości na skutki suszy,
 - zmniejszenie odporności województwa na klęski żywiołowe i ekstremalne zjawiska pogodowe,
 - pogarszanie lokalnych warunków mikroklimatycznych wpływających na stan zdrowia mieszkańców województwa łódzkiego, szczególnie na obszarach zurbanizowanych (m.in. miejska wyspa ciepła, zagrożenie lokalnymi podtopieniami, uciążliwe skutki długotrwałej suszy),
 - zahamowanie/spowolnienie rozwoju systemów błękitno-zielonej infrastruktury,
 - zmniejszenie atrakcyjności przestrzeni do zamieszkania oraz spędzania wolnego czasu w miastach i na terenach pozamiejskich,
 - niewystarczająca poprawa zdolności retencyjnych zlewni,
 - niewystarczająca poprawa zasobów wód powierzchniowych,
 - powolna i niewystarczająca poprawa jakości wód powierzchniowych (zwiększenie poziomu zanieczyszczenia wód powierzchniowych, w tym nasilenie eutrofizacji wód powierzchniowych),
 - uszczuplenie zasobów i pogorszenie jakości wód podziemnych na skutek nieracjonalnej gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami,
 - pogorszenie jakości powietrza (w związku z niską emisją i emisją liniową przyczyniającą się do powstawania smogu powstawaniu zjawiska smogu oraz wzrostem emisji liniowej),
 - pogorszenie klimatu akustycznego,
 - wzrost obciążenia środowiska odpadami (w tym m.in. komunalnymi), zwiększenie powierzchni zajmowanych przez składowiska i pogorszenie lokalnych walorów krajobrazowych,
 - zahamowanie tempa rekultywacji zamkniętych składowisk odpadów komunalnych oraz likwidacji miejsc nielegalnego składowania odpadów (tzw. dzikich wysypisk),
 - pogarszanie stanu zdrowia mieszkańców,

pogłębianie się problemów środowiskowych na obszarze transformacji powstałych na skutek eksploatacji węgla brunatnego ze złóż Bełchatów-pole Bełchatów oraz Bełchatów-pole Szczerców.

Opinie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Dnia 3 grudnia 2021 r. Marszałek Województwa Łódzkiego wystąpił do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi i Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w trybie przepisów art. 46 ust. 1 pkt 2, art. 53 ust. 2 pkt 2 oraz art. 57 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247 ze zm.) o zaopiniowanie projektu dokumentu pn. program regionalny „Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie został, zgodnie z art. 53 ust. 2 pkt 2 oraz art. 57 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247 ze zm.), ustalony przez w/w organy w pismach z dnia 12 lipca 2021 r. (RDOŚ w Łodzi) oraz z dnia 7 lipca 2021 r. (ŁPWIS).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi pismem z dnia 17 grudnia 2021 roku zaopiniował pozytywnie i bez uwag projekt programu regionalnego „Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027” wraz z Prognozą.

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem z dnia 27 grudnia 2021 roku projekt programu regionalnego „Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027” wraz z Prognozą zaopiniował pozytywnie i bez zastrzeżeń pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych.

Zgłoszone uwagi i wnioski

W dniu 30 listopada 2021 r. Zarząd Województwa Łódzkiego podjął uchwałę nr 1121/21 w sprawie przyjęcia projektu programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko celem przedłożenia do konsultacji społecznych, a następnie uchwałą nr 1122/21 z dnia 30 listopada 2021 r. w sprawie rozpoczęcia konsultacji społecznych projektu programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. Zarząd Województwa Łódzkiego skierował projekt dokumentu do konsultacji społecznych.

Proces konsultacji społecznych projektu FEŁ2027 rozpoczął się w dniu 2 grudnia 2021 r. i trwał do dnia 9 stycznia 2022 r. Głównym celem przeprowadzenia konsultacji było pozyskanie uwag i opinii od jednostek samorządu terytorialnego, partnerów społecznych, gospodarczych, organizacji pozarządowych i mieszkańców województwa łódzkiego co do kierunków wykorzystania środków UE. Konsultacje zaplanowano w taki sposób, aby zaprezentować założenia dokumentu jak największej liczbie interesariuszy oraz umożliwić szeroką debatę publiczną.

W dniu 2 grudnia 2021 r. w prasie o zasięgu regionalnym (Dziennik Łódzki), na stronach internetowych <https://rpo.lodzkie.pl/> oraz www.bip.lodzkie.pl, jak również na tablicy ogłoszeń Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego zamieszczono obwieszczenie Zarządu Województwa Łódzkiego o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. Na stronach <https://rpo.lodzkie.pl/> oraz <https://bip.lodzkie.pl/> został udostępniony projekt programu regionalnego FEŁ2027 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko oraz link do formularza umożliwiającego zgłaszanie uwag do dokumentów.

Uwagi i opinie do projektu FEŁ2027 można było przekazywać drogą elektroniczną za pośrednictwem formularza zgłaszania uwag przez stronę <https://elodzkie.pl>. W przypadku braku możliwości zgłaszania uwag i wniosków drogą elektroniczną, dopuszczono możliwość ich przekazania w formie pisemnej. Analizie podlegały także uwagi zgłoszone mailowo.

W ramach konsultacji społecznych zorganizowano konferencję otwierającą konsultacje społeczne (9 grudnia 2021 r.), a następnie 9 spotkań konsultacyjnych w trybie online. Spotkania zorganizowane w dniach 4-5 stycznia 2022 r. miały formę „wysłuchania publicznego” i były nastawione przede wszystkim na aktywność uczestników ze strony społecznej.

Ogółem w trakcie konsultacji społecznych projektu FEŁ2027 50 podmiotów zgłosiło 184 uwagi.

W trakcie trwania konsultacji społecznych nie zgłoszono żadnej uwagi do projektu Prognozy oddziaływania na środowisko do programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027.

Zgłoszone uwagi poddano szczegółowej analizie i do każdej z nich przygotowano odniesienie wraz z uzasadnieniem.

Przy ocenie uwag i wniosków zgłaszanych w trakcie konsultacji rozróżniono cztery kategorie: uwaga uwzględniona, uwaga częściowo uwzględniona, wyjaśnienie, uwaga nieuwzględniona.

Spośród wszystkich uwag zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027:

- 26 uwag zostało uwzględnionych;
- 26 uwagi zostały częściowo uwzględnione;
- na 104 uwagi odpowiadano wyjaśnieniem;
- 28 uwag zostało nieuwzględnionych.

Podsumowując, większość ze zgłoszonych w ramach konsultacji uwag została ujęta w kolejnym projekcie FEŁ2027 bądź jest już uwzględniona w aktualnej wersji dokumentu, ponieważ odnosiła się do kwestii mających odzwierciedlenie w treści programu (chodzi o uwagi, na które odpowiadano wyjaśnieniem).

Wyniki postępowania transgranicznego oddziaływania na środowisko

Województwo łódzkie nie leży w obszarze przygranicznym, zatem realizacja celów szczegółowych założonych w programie regionalnym Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 nie powinna powodować skutków o charakterze transgranicznym w horyzoncie czasowym do 2027 r.

Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzenia monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

FEŁ2027 jest narzędziem do zarządzania funduszami w latach 2021-2027, które należy monitorować w zakresie osiągnięcia wyznaczonych priorytetów i celów szczegółowych. System monitoringu opracowany w projekcie FEŁ2027 opiera się na celach polityki spójności oraz celu szczegółowym FST zawartych w Umowie Partnerstwa i programach regionalnych dla perspektywy 2021-2027. W celu monitorowania wdrażania projektów oraz oceny ich wykonania uwzględnia się 2 rodzaje wskaźników:

- wskaźników produktu – oznaczają wskaźniki służące do pomiaru konkretnych zakładanych wyników danej interwencji;
- wskaźników rezultatu – oznaczają wskaźniki służące do pomiaru efektów wspieranych interwencji, szczególnie w odniesieniu do bezpośrednich adresatów, populacji docelowej lub użytkowników infrastruktury.

Analiza skutków realizacji postanowień programu będzie prowadzona w oparciu o:

- wskaźniki przyjęte w programie FEŁ2027,
- wskaźniki ujęte w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych (SZOOP),
- wskaźniki specyficzne wynikające z tzw. uchwały wskaźnikowej.

W ramach programu FEŁ2027 wyróżnia się 3 poziomy monitorowania: beneficjent; instytucja zarządzająca (IZ) lub instytucja, do której IZ delegowała zadania; Komitet Monitorujący, który zatwierdza wszelkie kwestie, które mają wpływ na wykonanie programu operacyjnego (FEŁ). Instytucja Zarządzająca jest zobowiązana do przekazywania do Komisji Europejskiej, co kwartał drogą elektroniczną, danych do celów monitorowania dotyczących wydatków kwalifikowanych, w tym w podziale na kategorie interwencji.

W Prognozie zaproponowano metody analizy skutków realizacji postanowień programu FEŁ2027 przy użyciu 154 wskaźników, w tym 45 bezpośrednio związanych ze środowiskiem przyrodniczym. Dodatkowo wskazano 11 wskaźników wynikających ze Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, które mogą stanowić uzupełnienie monitoringu zmian środowiska zachodzących na skutek wdrażania programu FEŁ2027.

Z punktu widzenia ochrony środowiska wskaźniki środowiskowe odgrywają istotną rolę w realizacji projektów, z uwagi na wymagania prawne krajowe i unijne, a także ze względu na zachowanie zasady zrównoważonego rozwoju. Ponadto pośrednio skutki realizacji zapisów programu FEŁ2027 mogą wpłynąć na wartości wskaźników monitorowania wynikających ze Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030. Dlatego też monitoring w ramach SRWŁ 2030 może okazać się istotnym uzupełnieniem oceny skutków realizacji programu FEŁ2027. Monitoring wskaźników powinien być powiązany również z analizami prowadzonymi przez instytucje branżowe związane z ochroną środowiska. Rokiem bazowym, będącym odniesieniem dla oceny efektów realizacji programu FEŁ2027, jest rok 2019, z wyjątkiem składników, dla których dostępne dane były na lata 2018 i 2020. Mierzalne efekty będą odnoszone zarówno do roku bazowego, jako postęp, a także do roku 2027, jako stopień realizacji osiągnięcia założonych celów szczegółowych programu FEŁ2027.